

BREAK-OUT SESSIE 2

De toekomst van Burgerparticipatie

**Kirchheiner Stichting
Luc Verheij**

Burgerparticipatie naar 2030

Congres Nationale ombudsman 31 oktober 2019

Luc Verhey

Hoogleraar staats- en bestuursrecht (Kirchheiner-leerstoel)

Lid Afd. Advisering Raad van State

**Universiteit
Leiden**

Burgerparticipatie: speelveld

Vertrekpunt: representatieve democratie

- kiesrecht: one man, one vote
- vertegenwoordiging door parlementen: rijk, provincies, gemeenten
- artikel 50 Grondwet: ‘de Staten-Generaal vertegenwoordigen het gehele Nederlandse volk’.

Burgerparticipatie: wat is het?

SCP: burger wil meer *betrokkenheid* bij beleid

Hoe? Verschillende vormen

- geïnformeerd en geraadpleegd worden
- advies (bv. burgerfora)
- (mee)beslissen (bv. referenda)
- overheidstaak overdragen aan burgers ('doe-democratie')

Burgerparticipatie: analyse

Verschillende kritieken op bestaande situatie (Tonkens 2019)

- Samenleving: te weinig vrijheid
- Politiek: niet representatief
- Bestuur: te weinig prestaties

Kritieken vragen om verschillende reacties

Samenleving: te weinig vrijheid

Individuele autonomie: burger wil meer ruimte

Opties:

- 'doe-democratie': taken uitbesteden
- burgerinitiatieven

Vragen:

- wat is 'overheidstaak'?
- kwaliteit gewaarborgd?
- vergroting ongelijkheid?

Politiek: niet representatief

Legitimiteit: deel bevolking voelt zich niet vertegenwoordigd

Opties:

- Referenda (ventielfunctie)
- G1000's, burgerpanels- en fora

Vragen:

- wat betekent 'vertegenwoordiging'?
- gaat het werken? input- en outputlegitimiteit?

Bestuur: te weinig prestaties

Bestuur: onmachtig te presteren, levert niet. Burger moet helpen

Opties:

- 'doe-democratie': zaken aan burgers overlaten
- inspraak en advies: benutten kennis

Vragen:

- gaat het helpen? rolverdeling?
- bevordering ongelijkheid?

Burgerparticipatie: valkuilen

Mogelijke knelpunten

- Spanning met representatieve democratie. Parlement/raad: 'wij gaan erover'
- Verdere vergroting ongelijkheid. 'Grote bekkendemocratie'?
- Nieuwe teleurstellingen. Vergroting maatschappelijke onvrede?

Participatie: randvoorwaarden

Rapport NO: 'Een goed begin is het halve werk'. Een onderzoek naar participatie bij infrastructurele rijksprojecten (10 okt 2019)

Handvatten:

- Geef als bestuur duidelijkheid over de kaders
- Zorg voor een open houding en gedrag bij ambtenaren
- Stel voldoende tijd en geld beschikbaar
- Evalueer en pas geleerde lessen toe

Toekomst: hoe naar 2030?

Aandachtspunten voor de toekomst

- Functioneren representatieve democratie: verbinding, politiek leiderschap
- Kwaliteit van de overheid: betere prestaties, zorgvuldigheid en behoorlijkheid optreden (burgerperspectief; incl. participatie)
- Burgerschapsvorming: democratie is niet altijd je zin krijgen, oog hebben voor andere opvattingen, belangen en leefwijzen

Stellingen

Oefenstelling:

Het werken met stellingen is verreweg
de beste manier voor participatie
tijdens break-outsessies

Stelling 1

Burgerparticipatie is geen goed idee: het levert te veel spanning op met de representatieve democratie.

Stelling 2

Burgerparticipatie is geen doel maar een middel. Burgerparticipatie kan daarom alleen slagen als het bestuursorgaan vooraf bepaalt wat het ermee wil bereiken.

Stelling 3

Burgerparticipatie mag niet leiden tot
grotere ongelijkheid tussen burgers.

Stelling 4

Burgerparticipatie is niet primair een democratie-vraagstuk maar eerst en vooral een kwestie van behoorlijk bestuur.

Stelling 5

Als de overheid niet vooraf duidelijk maakt waarop burgers invloed kunnen uitoefenen en tot hoever die invloed reikt, kan burgerparticipatie ernstige schade toebrengen aan het gezag van de overheid.